
Vanhempien näkemyksiä omasta osallisuudesta päiväkodin toimintaan liittyvissä asioissa

”Täydellinen osallisuus on sitä, että on tunne, että ihan niin kuin olisi päivittäin paikan
päällä, vaikka ei ole.”

Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Hämeenlinna, Lahdensivu kevät 2016

Julia Lähteenmäki

LAHDENSIVU

Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosiaalipedagoginen kasvatusta

Tekijä	Julia Lähteenmäki	Vuosi 2016
Työn nimi	Vanhempien näkemyksiä omasta osallisuudesta päiväkodin toimintaan liittyvissä asioissa ”Täydellinen osallisuus on sitä, että on tunne, että ihan niin kuin olisi päivittäin paikan päällä, vaikka ei ole.”	

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyön aiheena oli tutkia vanhempien osallisuutta päiväkodissa. Työn tavoitteena oli tuottaa laadukas opinnäytetyö etsimällä vastauksia siihen, miten vanhemmat näkevät oman osallisuutensa päiväkodin toimintaan liittyvissä asioissa sekä miten he kehittäisivät osallisuutta. Opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimi länsisuomalainen yksityinen päiväkoti.

Opinnäytetyön teossa teoreettisina lähtökohtina toimivat osallisuus, kasvatuskumppanuus, varhaiskasvatus sekä sosiaalipedagogiikka. Myös aiempia tutkimuksia sekä uutta varhaiskasvatustutkimusta käytettiin opinnäytetyön teossa. Aineisto hankittiin kolmella yksilohaastattelulla syksyn 2015 aikana. Aineiston analyysissä käytettiin teemoittelua ja tulosten raportoinnissa käytettiin hyödyksi haastatteluista otettuja lainauksia.

Keskeisimmäksi tutkimustulokseksi nousi se, että vanhemmat ovat erittäin tyytyväisiä päiväkodissa kokemaansa osallisuuteen. Heidän näkemystensä mukaan erityisesti hyvät ja lämpöiset suhteet henkilökuntaan sekä hyvä ilmapiiri tapahtumissa edistävät osallisuutta. Vanhemmat toivat esiin myös kehitysehdotuksia osallisuuden parantamiseksi, muun muassa avoimien ovien aamun sekä vanhemmista koostuvan suunnitteluryhmän.

Tämän opinnäytetyön aihetta olisi helppo lähteä tutkimaan lisääkin. Esimerkiksi työntekijöiden mielipiteitä kuuntelemalla voisi saada hyviä kehitysehdotuksia liittyen vanhempien osallisuuteen. Myös päiväkodin käyttämiä sähköisiä tiedotuskanavia voisi tutkia lisää – mitä etuja ja haittoja vanhemmat ja työntekijät näkevät niiden käytössä.

Avainsanat Osallisuus, kasvatuskumppanuus, varhaiskasvatus, sosiaalipedagogiikka

Sivut 26 s. + liitteet 1 s.

LAHDENSIVU

Degree Programme in Social Services
Sociopedagogical education

Author

Julia Lähteenmäki

Year 2016

Subject of Bachelor's thesis

Parents' views about their own participation in matters related to the day care center activities
"Perfect participation is a feeling that you are there every day, even though you are not."

ABSTRACT

The topic of this thesis was to study parents' participation in day care center. The aim was to make quality thesis by finding out how parents see their own participation in matters related to the activities of the day care center and how they would develop their participation. The thesis was made in co-operation with a private day care center in Western Finland.

The theoretical background consists of participation, ECEC partnership, early childhood education and social pedagogy. Previous studies and the new law on early childhood education were also used in this thesis. The research material was acquired by three individual interviews during the fall in 2015. The material was analyzed by thematic methods and quotations were used in reporting the research results.

The main research result was that parents are remarkably pleased with the participation in the day care center. According to the parents especially friendly and warm relationships with the personnel and the good atmosphere in various events advance the participation. The parents also pointed out some suggestions to develop the participation, among other things open doors morning and planning group consisting parents of the children.

It would be easy to study this topic further, for example day care staff's opinions about participation could give useful proposals of improvements. Another research topic is to study the electronic communications that the day care center uses – what advantages and disadvantages the parents and personnel find in using them.

Keywords Participation, ECEC partnership, early childhood education, social pedagogy

Pages 26 p. + appendices 1 p.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	1
2	TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	2
3	TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	2
3.1	Varhaiskasvatus päivähoitopalveluna	2
3.2	Sosiaalipedagoginen orientaatio varhaiskasvatuksessa.....	3
3.3	Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa.....	4
3.4	Kasvatuskumppanuus osallisuutena.....	5
4	AIEMMAT TUTKIMUKSET.....	7
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	8
5.1	Laadullinen tutkimus ja luotettavuustarkastelu.....	8
5.2	Aineiston hankinta.....	9
5.3	Aineiston analyysi.....	10
6	TULOKSET	11
6.1	Osallisuuden toteutuminen vanhempien näkemysten mukaan.....	11
6.1.1	Vanhempien näkemyksiä osallisuuden toteutumisesta	12
6.1.2	Osallisuuden tilanteet	13
6.1.3	Vanhempien ja henkilökunnan välinen yhteistyö.....	15
6.1.4	Muutokset osallisuudessa hoitosuhteen aikana	16
6.2	Vanhempien näkemyksiä osallisuuteen vaikuttavista tekijöistä	17
6.2.1	Tekijät, jotka lisäävät vanhempien halukkuutta osallisuuteen	17
6.2.2	Tekijät, jotka vähentävät vanhempien halukkuutta osallisuuteen	18
6.3	Osallisuuden kehittäminen vanhempien näkemysten mukaan.....	19
6.3.1	Vanhempien osallisuuden kehittämisideoita	19
6.3.2	Osallisuuden ihannemuoto	21
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	21
7.1	Jatkotutkimusaiheet.....	23
7.2	Opinnäytetyöprosessi	24
	LÄHTEET	25

Liite 1 Haastattelurunko

1 JOHDANTO

Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa on tärkeä ja ajankohtainen aihe. Vanhempien osallisuus on konkreettista osallistumista ja toimintaa sekä kokemuksellista osallisuutta (Kaskela & Kekkonen 2006, 25). Uuden varhaiskasvatuslain ensimmäisen osan astuttua voimaan 1.8.2015, osallisuudesta on tulossa entistäkin tärkeämpi asia, joka pitäisi ottaa huomioon jokaisessa varhaiskasvatuspalveluja tarjoavassa paikassa. Vanhempien osallisuuden mahdollistamisella päivähoidosta saadaan entistä toimivampi ja vanhemmat saavat tunteen, että he saavat olla mukana päätöksenteossa ja toiminnassa.

Opinnäytetyön tavoitteena oli etsiä vastauksia siihen, miten vanhemmat näkevät oman osallisuutensa päiväkodin toimintaan liittyvissä asioissa, miten he kehittäisivät osallisuutta ja pystyvätkö he mielestään osallistumaan tarpeeksi päiväkodin toimintaan. Vastauksia haluttiin siihen, millä eri tavoin vanhemmat voivat olla osallisina, mitkä asiat liittyvät osallisuuteen ja miten osallisuutta voisi parantaa ja kehittää. Päiväkodin henkilökunta ei useinkaan saa selville sitä, miten vanhemmat todellisuudessa näkevät oman osallisuutensa ja vaikuttamisen mahdollisuudet. Tutkimuksella haluttiin tuoda päiväkodille tietoa vanhempien näkemyksistä liittyen heidän omaan osallisuuteensa sekä kehitysehdotuksia toiminnan kehittämiseksi. Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena.

Opinnäytetyön yhteistyökumppanina toimi länsisuomalainen yksityinen päiväkotitoiminta. Yhteistyökumppani löytyi opintojen aikana suoritetun harjoittelun kautta. Yhteistyö opinnäytetyön osalta alkoi vuoden 2015 alkupuolella ja ohjaajiksi lupautuivat kaksi lastentarhanopettajaa. Opinnäytetyön aineisto hankittiin kolmella yksilöhaastattelulla ja päiväkodilta löytyi helposti halukkait vanhemmat haastatteluihin. Haastatteluiden aineisto analysoitiin teemoittelemalla ja tulosten raportoinnissa käytettiin hyödyksi haastatteluista otettuja lainauksia.

Päätulokseksi nousi se, että vanhemmat ovat erittäin tyytyväisiä päiväkodin toimintaan ja he kokevat, että he saavat osallistua tarpeeksi ja sen verran, mitä itse pystyvät. He korostivat vanhempien ja henkilökunnan välisen yhteistyön toimivuuden tärkeyttä, hyvää yhteishenkeä sekä yhteisöön kuulumisen tunnetta osallisuutta edistäviksi tekijöiksi. Vaikka vanhemmat kokivat oman osallisuutensa riittäväksi, heiltä tuli myös innovatiivisia ideoita sen kehittämiseksi.

Opinnäytetyön teossa teoreettisena taustana olivat osallisuus, kasvatuskumppanuus, varhaiskasvatus sekä sosiaalipedagogiikka. Myös aiempia tutkimuksia sekä uuden varhaiskasvatuslain ensimmäistä osaa käytettiin työn tekemisessä.

2 TUTKIMUSTEHTÄVÄ JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyön tutkimustehtävänä oli selvittää vanhempien näkemyksiä omasta osallisuudesta päiväkodin toimintaan liittyvissä asioissa. Tutkimustehtävän pohjalta muodostui aluksi kaksi tutkimuskysymystä. Tutkimuskysymysten pohjalta muodostettu haastattelurunko löytyy opinnäytetyön lopusta liitteenä (Liite 1). Opinnäytetyön aineiston analyysivaiheessa työlle muodostui vielä kolmas tutkimuskysymys, mikä helpotti tulosten raportointia.

Tutkimuskysymyksiksi muodostuivat:

- Miten osallisuus toteutuu päiväkodissa vanhempien näkemysten mukaan?
- Mitkä asiat ovat yhteydessä osallisuuteen vanhempien näkemysten mukaan?
- Miten vanhemmat kehittäisivät heidän omaa osallisuuttaan päiväkodissa?

3 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

Tässä luvussa esitellään opinnäytetyön teoreettiset lähtökohdat, jotka antavat lisätietoa niistä asioista, jotka liittyvät työn aiheeseen – vanhempien osallisuuteen päiväkodissa. Osioiden otsikot ovat: varhaiskasvatus päivähoitopalveluna, sosiaalipedagoginen orientaatio varhaiskasvatuksessa, vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa sekä kasvatuskumppanuus osallisuutena.

Varhaiskasvatus päivähoitopalveluna -osio antaa tietoa muun muassa siitä, mitä varhaiskasvatuksella tarkoitetaan ja mikä varhaiskasvatuksen tavoitteena on. Sosiaalipedagoginen orientaatio varhaiskasvatuksessa -osio esittelee tärkeitä asioita varhaiskasvatuksessa sosiaalipedagogisesta näkökulmasta. Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa -osio kertoo, mitä osallisuudella tarkoitetaan sekä mitä asioita varhaiskasvatuksen ammattilaisten tulee ottaa huomioon osallisuuteen liittyen. Kasvatuskumppanuus osallisuutena -osio antaa laajan kuvauksen siitä, mitä kasvatuskumppanuus on ja mitä asioita toimiva kasvatuskumppanuussuhde vaatii.

3.1 Varhaiskasvatus päivähoitopalveluna

Varhaiskasvatuksesta puhuttaessa tarkoitetaan samanaikaisesti niin vanhaa lakia lasten päivähoidosta kuin uutta varhaiskasvatustilakiäkin. Vanhasta laista lasten päivähoidosta ei kuitenkaan enää tänä päivänä ole alkuperäisiä pykäläitä voimassa, vaan lähestulkoon jokaiseen niistä on tullut muutoksia. Varhaiskasvatustilain ensimmäinen osa astui voimaan 1.8.2015. (Mahkonen 2015, 19,24.)

Lapsien ja perheiden hyvinvointia tukee pitkäjänteinen, tavoitteinen ja laadukas varhaiskasvatus (Kronqvist 2011, 27). Päivähoitojärjestelmän tulisi toimia niin, että se tukee perheiden kotikasvatusta ja päiväkodin henkilö-

kunta ja lapsen vanhemmat keskustelevat muun muassa kasvatuksesta ja arvoista pitäen koko ajan mielessä lapsen edun. Päiväkodin työntekijät ovat vastuussa hoitopaikassa tapahtuvasta ja vanhemmat kotona tapahtuvasta kasvatuksesta ja tämä kasvatustieteen jakaminen vaatii tiivistä yhteistyötä, jotta molemmat osapuolet tietävät tärkeät lapseen liittyvät asiat. Vastuun kumppanuus käsittää vanhempien asiantuntijuuden omasta lapsesta sisältäen muun muassa lapsen luonteen, tavat ja tottumukset sekä päiväkodin henkilökunnan asiantuntemuksen lapsen kehityksestä, kasvusta ja mahdollisista erityisvaikeuksista. Näillä yhteistiedoilla voidaan tukea lapsen monipuolista kasvatusta. (Koivunen 2009, 151–152, 156.)

Varhaiskasvatuksella voidaan tarkoittaa vanhempien lapselle antamaa hoivaa ja kasvatusta, ammattihenkilöiden toteuttamaa kasvatusta ja opettamista, oppiainetta sekä kasvatustieteen osa-alueita. Varhaiskasvattajilla voidaan tarkoittaa joko lapsen vanhempia tai esimerkiksi päivähoiton ja esiopetuksen alueella työskenteleviä henkilöitä. Yleisimmät varhaiskasvatuksen ulottuvuudet ovat hoito, kasvatusta ja opetus ja näiden osa-alueiden tulisi toimia samanaikaisesti. (Mahkonen 2015, 16–17.)

Päivähoidon järjestämisestä vastaa kunta sen mukaan, millainen tarve päivähoitoon on kullakin hetkellä. Päivähoitoa suunniteltaessa ja järjestettäessä tulee huomioida lapsen etu. Ympäristön, jossa varhaiskasvatusta toteutetaan, tulee olla kehittävä ja lapsen oppimista edistävä. Sen tulee olla terveellinen sekä turvallinen ja sen tulee ottaa huomioon lapsen ikä ja kehitys. Toimitilojen ja siellä käytettävien toimintavälineiden tulee olla asianmukaisia. (Mahkonen 2015, 43–44.)

Laadukas varhaiskasvatusta vaatii toimiakseen vanhempien ja varhaiskasvattajien yhteistyötä lapsen etua ajatellen. Vanhemmilla ja varhaiskasvattajilla on molemmilla erilaista tietoa lapsesta ja näitä tietoja jakamalla ja niistä keskustelemalla voidaan taata lapselle onnistunut varhaiskasvatusaika, josta hän saa mahdollisimman paljon eväitä tulevaisuutta varten.

3.2 Sosiaalipedagoginen orientaatio varhaiskasvatuksessa

Sosiaalipedagogiseen toimintaan kuuluu osallistaminen, vertaistuki sekä yhteisöllisyys (Välimaa 2012). Sosiaalipedagogisessa toiminnassa pohditaan yksilön ja yhteisön merkityksiä sekä niiden yhteyttä. Toiminnalla pyritään yhteisöllisyyden vahvistamiseen. (Hämäläinen & Kurki 1997, 184.)

Sosiaalipedagoginen työtapa vaatii ryhmän ymmärtämisen menetelmiä, erilaisia kommunikoinnin menetelmiä, innostamisen ja motivoinnin taitoja sekä osallistavan työn menetelmiä. Sosiaalipedagogisen toiminnan lähtökohtana on ajatus, että ihminen on aktiivinen ja luova olento, joka tarvitsee elämyksiä ja vuorovaikutusta toisten ihmisten kanssa. (Tast & Myllärinen 2012.)

Sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteena on rakentaa aito yhteisö. Toiminnassa kaikilla henkilöillä on sama tietoisuus sekä yhteiset tavoitteet päämäärän saavuttamiseksi. Tärkeintä toiminnassa on yhteisöllinen vuorovaikutus toimijoiden välillä. Innostamisen tarkoituksena on herättää ihmisten

tietoisuutta, saada ihmiset liikkeelle sekä lisätä ihmisten välistä vuorovaikutusta. (Kurki 2000, 19, 129.)

Sosiokulttuurisella innostamisella pyritään luomaan sellaisia toiminnan prosesseja, joilla ihminen saadaan aktiiviseksi toimijaksi sekä omassa että yhteisöjensä kehityksessä. Innostajana toimivalle henkilölle tärkeitä ominaisuuksia ovat sosiaalinen herkkyys, sosiaalinen sitoutuminen sekä yhteistoimintataidot. (Tast & Myllärinen 2012.)

Varhaiskasvatuksessa on laajalti sosiaalipedagogista toimintaa. Päiväkotiyhteisön jäseniä osallistetaan ja tavoitteena on luoda toimiva yhteisö, jossa jokaisella on vuorovaikutuksellisia suhteita. Päiväkodin työntekijät toimivat innostajina ja heille on tärkeää erilaisten toimintatapojen hyödyntäminen.

3.3 Vanhempien osallisuus varhaiskasvatuksessa

Särkelä-Kukko (2015, 34–35) kirjoittaa käsitteistä osallisuus, osallistuminen ja osallistaminen. Kaikki kolme käsitettä ovat lähellä toisiaan, vaikka tarkoittavatkin eri asioita. Kirjoittaja viittaa Oikeusministeriön (2005, 42–47) raporttiin puhuessaan osallistumisesta. Osallistuminen tapahtuu esimerkiksi tapahtumissa tai vapaa-ajan toiminnassa, ja näissä tilanteissa yksilö voi toteuttaa itseään.

Kohonen ja Tiala (2002) kuvailevat osallisuuden tunteeksi johonkin kuulumisesta ja sen lähtökohtana on omaehtoisuus. Koskiaho (2002) kuvaa osallistamisen keinona saada ihmiset aktiivisiksi ja tavoitteena on saada heille osallisuuden hetkiä. (Särkelä-Kukko 2015, 35.)

Vanhempien osallisuus on konkreettista osallistumista ja toimintaa sekä kokemuksellista osallisuutta. Vanhempien saaminen osallistumaan vaatii varhaiskasvattajalta aloitteellisuutta. Se, miten vanhempien osallisuus näkyy päivähoitossa ja mitä tietoa vanhemmat saavat päivähoitosta, on tärkeä. Vanhemmille tulee antaa mahdollisuus olla osallisena ja olisi hyvä järjestää tilaisuuksia sitä varten. Tärkeää on antaa tilaa myös vanhempien omaehtoiselle toiminnalle ja osallisuudelle. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25–26.)

Lain (580/2015) mukaan vanhemmille tulisi antaa mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa lapsensa varhaiskasvatuksen suunnitteluun, toteuttamiseen ja arviointiin. Päivähoidon toimintayksikössä tulisi järjestää säännöllisesti tilaisuuksia, joissa vanhemmat tai huoltajat pääsevät osallistumaan varhaiskasvatuksen suunnitteluun ja arviointiin. (Mahkonen 2015, 86.)

Päivähoitossa on laadittava jokaiselle lapselle henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, joka sisältää muun muassa lapsen kehitykseen ja oppimiseen liittyvät tavoitteet ja keinoja niiden saavuttamiseksi. Suunnitelman tulee sisältää myös lapsen mahdolliset erityisen tuen tarpeet. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä päivähoiton henkilökunnan ja lapsen vanhempien tai muiden huoltajien kesken. Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan hoidon aloitusvaiheessa ja sen jälkeen sitä tulee tarkistaa vähintään kerran vuodessa. (Mahkonen 2015, 46–47.)

Varhaiskasvatussuunnitelmien teossa vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö on avainasemassa ja suunnitelmien päivittämiseen tulisikin kiinnittää huomiota. Varhaiskasvatussuunnitelmien tarkoitus on auttaa vanhempien kanssa tehtävää yhteistyötä ja tuoda esille vanhempien ajatuksia. (Kronqvist 2011, 27, 29.)

Varhaiskasvatuksessa on tärkeää juuri niiden keinojen löytäminen ja kehittäminen, joilla vanhemmat saadaan osallisiksi. Vanhemmat eivät välttämättä edes tiedä, mikä kaikki toiminta on osallisuutta ja miten eri tavoin he voivat olla osallisina. Juuri varhaiskasvatushenkilöstöltä olisi tärkeää toimia aloitteen tekijänä ja tuoda tietoa osallisuudesta. Toimivalla vuorovaikutuksella molempien osapuolien on helppo tuoda mielipiteensä esiin ja keskustella asioista tasavertaisesti.

Vanhempien mukaan ottamisella vanhemmille saadaan annettua enemmän tietoa varhaiskasvatuksen toiminnasta ja he pääsevät näkemään, mitä kaikkea varhaiskasvatus pitää sisällään. Pienelläkin osallistumisella vanhemmille saadaan tunne, että he saavat olla mukana päätöksenteossa ja heitä kuunnellaan ja arvostetaan. Vanhemmilta voi tulla paljon hyviä ideoita, kunhan heille annetaan tilaisuus tuoda mielipiteensä esiin.

3.4 Kasvatuskumppanuus osallisuutena

Karila (2006, 92) puhuu artikkelissaan vanhempien ja päiväkodin henkilökunnan välisestä yhteistyöstä. Keskinäisestä vuorovaikutuksesta on käytetty aiemmin käsitteitä yhteistyö sekä tukeminen ja nyt käyttöön on vakiintunut käsite kumppanuus.

Kasvatuskumppanuus on muutakin kuin vain yhteistyötä. Se sisältää vanhempien osallisuuden vahvistamista ja kasvatuskumppanuuden osaamisen kehittämistä. Toimivan kasvatuskumppanuuden pohjaksi pitää löytää toimivia vanhempia aktiivisia ja osallistavia yhteistyö- ja viestintätapoja. Vanhemmilla tulisi olla mahdollisuus kertoa avoimesti, miten he näkevät kasvatuskumppanuuden ja mitä odotuksia heillä on siitä. Kasvatuskumppanuuden kehittymisen esteenä voivat olla päiväkodin lapsiryhmän ja henkilöstön muutokset. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 118–119.)

Päiväkodin henkilökunta luo hyvän yhteistyön edellytykset ja henkilökunnan täytyy ymmärtää perheiden erilaiset tilanteet ja se, että kaikki eivät halua olla kovin tiiviissä yhteistyössä. Vanhemmat ovat niitä, jotka päättävät yhteistyön laajuuden. Päiväkodin henkilökunnan tulee muistaa, että kaikki lasta koskevat asiat ja päätökset tulee aina puhua vanhempien kanssa. Yhteistyössä on tärkeää luottamus ja roolien tietämys. (Koivunen 2009, 152, 154.)

Vanhempien ja henkilökunnan välinen yhteistyö perustuu tasa-arvoiseen ja kunnioittavaan vuorovaikutukseen. Vuorovaikutuksen tulisi olla avointa, kiireetöntä, rehellistä ja arvostavaa. Näin molemmat osapuolek saavat tuottaa omat mielipiteensä, toiveensa ja odotuksensa esille. Olisi erittäin tärkeää, että kodin ja päivähoiton kasvatuskäytännöt sekä -tavoitteet olisivat

yhtenäiset. Toimivalla vuorovaikutuksella pystytään selvittämään myös vanhempien aktiivisuus, osallistumishalu ja -mahdollisuus. Päiväkodissa hyvän kasvatuskumppanuuden rakennushetkiä ovat muun muassa päivittäiset keskustelut, vanhempainillat, tapahtumat ja vanhempainyhdistystoiminta. (Järvinen ym. 2009, 164.)

Vanhempien ja kasvattajien välisen yhteistyön esteenä voi useinkin olla perheen puolelta kiire ja arjen kuormittavuus. Kasvattajilta vaaditaan kykyä luoda sellaisia yhteistyön mahdollisuuksia, johon myös kiireiset perheet pystyisivät osallistumaan. (Koivunen 2009, 154.) Kasvattajien tulisi ymmärtää, että suhteen luominen ei suju samalla tavalla jokaisen vanhemman kanssa. Toiset vanhemmat vaativat enemmän aikaa suhteen luomiselle kuin toiset. (Kanninen & Sigfrids 2012, 134.)

Kasvatuskumppanuudella tuodaan vanhemmille tietoa siitä, että varhaiskasvattajat toimivat yhteistyössä vanhempien kanssa taatakseen lapselle turvallisen ympäristön kehitykseen, kasvuun ja oppimiseen. Suuri osa kasvatuskumppanuutta on arkisin käytävää keskustelua lapsen päivän kulusta – näin vanhempi saa tunteen olevansa osa myös hoidossa tapahtuvaa lapsen elämää ja kehitystä. Keskinäinen vuoropuhelu helpottaa myös vaikeiden asioiden esille nostamista, esimerkiksi kun kyseessä on lapsen erityisen tuen tarpeet. Varhaiskasvattajalla on tärkeä rooli vahvistaa myönteistä lapsi-vanhempi -suhdetta. (Kaskela & Kekkonen 2006, 20–21, 23.)

Karila (2006, 101) viittaa omaan tutkimukseensa Yhteistyöstä kasvatuskumppanuuteen (2003, 2005a, 2005b) puhuessaan kasvatuskumppanuuden muodostumisesta. Päiväkodissa tapahtuvat arjen käytännöt ja tavat luovat pohjaa hyvälle yhteistyölle vanhempien ja henkilökunnan välille. Vanhemmat kokevat tärkeäksi erityisesti päivittäin tapahtuvat vuorovaikutustilanteet lapsen tuonti- ja hakutilanteissa.

Kasvatuskumppanuudessa on tärkeää kaikkien osapuolien kuuleminen – niin lasten, vanhempien kuin mahdollisesti isovanhempienkin. Arvostavalla kuulemisella luodaan pohjaa hyvälle vuorovaikutukselle. Päivähoitoikäisellä lapsella ei ole itsellään päätöksenteko-oikeutta, joten tärkeää on kuulla hänen vanhempia tai muita lakisääteisiä huoltajia. (Mahkonen 2015, 72–73.)

Varhaiskasvattajille tärkeä taito on empatiakyky. Se helpottaa vanhempien kohtaamista ja antaa mahdollisuuden ymmärtää, miten toinen henkilö ajattelee ja reagoi erilaisiin asioihin. Arvostavaan kohtaamiseen vaaditaan kykyä kuulla ja kuunnella sekä hyväksyä ja sietää erilaisuutta. Arvostava kohtaaminen mahdollistaa luottamuksen heräämisen ja sen vahvistumisen. Luottamuksen syntymisen edellytyksenä on avoimet ja suorat välit osapuolien kesken. (Koivunen 2009, 158–160.)

Toimiva kasvatuskumppanuus on suuri osa varhaiskasvatusta. On tärkeää, että vanhempien ja varhaiskasvattajien välillä vallitsee luottamuksellinen, avoin ja rehellinen ilmapiiri, jossa asioista – myöskin vaikeista – on helppo puhua. Kasvatuskumppanuuden avulla luodaan mahdollisuuksia vanhempien osallisuudelle. Varhaiskasvattajilta vaaditaan ymmärrystä perheiden

erilaisille tilanteille ja sille, että kaikki eivät halua olla tiiviissä yhteistyössä päiväkodin kanssa.

Varhaiskasvattajat ovat niitä, jotka ovat ensisijaisessa vastuussa kumppanuussuhteen luomisessa. On tärkeää, miten asiat esitetään ja millä tavoin tietoa annetaan vanhemmille. Kaikkien osapuolien tasavertainen kuuleminen ja erilaisten mielipiteiden hyväksyminen ovat tärkeitä asioita suhteen luomisessa.

4 AIEMMAT TUTKIMUKSET

Tässä luvussa esitellään opinnäytetyön aiheeseen liittyviä aiempia tutkimuksia. Tutkimukset käsittelevät vanhempien vaikutusmahdollisuuksia lasten ja perheiden palveluissa, vanhempien kokemuksia osallisuudesta sekä vanhempien osallisuuden ylläpitämistä siinä vaiheessa, kun lapsi siirtyy kouluun.

Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) julkaisemassa tutkimuksessa käsiteltiin tukea, osallisuutta ja yhteistoimintaa lasten ja perheiden palveluissa työntekijöiden näkökulmasta. Tutkimukseen oli osallistunut toimijoita äitiys- ja lastenneuvoloista, kouluterveydenhuollosta, päivähoidosta sekä esi- ja perusopetuksesta. Tutkimuksen mukaan kumppanuustyöskentely toteutuu lasten ja perheiden kanssa varsin hyvin. Lapsen ja perheen asioita käsitellään useimmiten asiantuntijoiden ja perheen kanssa yhdessä. Nämä tuokiot koetaan myönteisiksi, sillä niillä pystytään edistämään tavoitteiden saavuttamista ja perheillä on vaikutusmahdollisuus. Vanhempien vaikutusmahdollisuudet koettiin parhaiksi päivähoidossa. (Halme, Vuorisalmi & Perälä 2014, 5, 69.)

Jussilan, Koistisen ja Tuomikosken (2014) opinnäytetyössä selvitettiin haastatteluilla muun muassa vanhempien kokemuksia heidän omasta osallisuudesta päiväkodissa. Tuloksista ilmeni muun muassa, että vanhempien näkemysten mukaan tärkeimpiä osallisuuden hetkiä ovat päivittäiset tapaamiset ja niiden aikana vanhemmille olisi tärkeää kuulla muutakin kuin vain hoidollisia tietoja. Vanhempien näkemysten mukaan päiväkodin ja kodin välinen yhteistyö on tärkeää ja siitä voisi puhua enemmänkin. Tuloksista ilmeni myös, että vanhemmat olisivat hoidon alkuvaiheessa kaivanneet enemmän tietoa päiväkodin toiminnasta ja käytänteistä.

Harvard Family Research Project keräsi vuosittaisessa NAEYC-konferenssissa (National Association for the Education of Young Children) osallistujilta vinkkejä siihen, miten vanhempien osallisuutta voisi ylläpitää siinä vaiheessa, kun lapsi siirtyy päiväkodista kouluun. Vastaajat olivat varhaiskasvatuksen ammattilaisia sekä lastentarhanopettajia. Kyselyyn osallistuneet vastaajat kertoivat ideoiksi muun muassa erilaisten tapahtumien – kuten picnicin ja päiväkotipäivien – järjestämisen ennen hoidon aloittamista päiväkodissa. Näissä tapahtumissa olisi paikalla työntekijöitä vastaamassa vanhempien kysymyksiin. Myös säännölliset tapaamiset sekä tiedotteet liittyen päiväkodin toimintaan, lasten oppimiseen sekä henkilökuntaan kerrottiin yhdeksi ideaksi. Vastaajien mukaan päiväkodissa portfolion kokoami-

nen lapsen päiväkotiajasta sekä vanhempien kannustaminen toimimaan yhteistyössä toisten vanhempien kanssa voisi edistää vanhempien halukkuutta sekä jatkuvuutta osallisuuteen. (Harvard Family Research Project/ Kreider 2002, 6.)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa esitellään opinnäytetyön tutkimuksellinen osuus. Työn teossa käytettiin kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen käytänteitä. Aineisto hankittiin yksilöhaastatteluilla ja aineiston analyysissä käytettiin teemoittelua.

Tutkimuksen avulla täsmennetään ongelmiin liittyviä kysymyksiä ja näin voidaan suunnata huomiota tärkeisiin asioihin. Tutkimus voi antaa myös uusia ideoita oman työn kehittämiseksi ja kiinnostusta uusiin alueisiin sekä luoda uusia käsitteitä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2013, 20.)

Yhteistyö päiväkodin kanssa opinnäytetyön osalta alkoi vuoden 2015 alkupuolella ja hiljalleen alkoi muodostua käsitys siitä, mitä aihepiiriä opinnäytetyö tulisi käsittelemään. Alusta asti oli tiedossa, että opinnäytetyö tulisi jollain tapaa käsittelemään kasvatuskumppanuutta ja lopullinen aihe valikoitui yhteistyössä opettajan sekä päiväkodin lastentarhanopettajien kanssa. Mielenkiinto kasvatuskumppanuuteen syntyi harjoittelun aikana seuratessa päiväkodilla tehtävää yhteistyötä vanhempien kanssa.

Haastatteluihin osallistuneet vanhemmat löytyivät helposti ja yhteydenpito heihin tapahtui ensin kasvokkain ja sen jälkeen sähköpostitse. Haastattelut toteutettiin kahden haastattelun osalta päiväkodilla ja yksi haastattelu toteutettiin perheen kotona vanhemman pyynnöstä.

5.1 Laadullinen tutkimus ja luotettavuustarkastelu

Hirsjärvi ym. (2013, 161–164) kirjoittavat kvalitatiivisen tutkimuksen tunnuspiirteistä. Laadullisella tutkimuksella kuvataan todellista elämää ja kohdetta tutkitaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Tavoitteena on löytää tai paljastaa tosiasioita. Laadullisessa tutkimuksessa aineisto kerätään luonnollisissa ja todellisissa tilanteissa. Yleisimmin aineisto kerätään havainnoilla ja keskusteluilla mieluummin kuin esimerkiksi kyselylomakkeilla. Tavoitteena on paljastaa odottamattomia asioita, joten lähtökohtana on aineiston monipuolinen ja yksityiskohtainen tarkastelu. Kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää jous-tavuus, ja tutkimussuunnitelma muokkautuu työn edetessä.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdejoukko, jolta kerätään aineistoa, voi olla vain yksi henkilö tai esimerkiksi joukko yksilöhaastatteluja. Ennen tutkimuksen tekemistä tarkoituksena on ensin ymmärtää tutkimuskenttää, jolla tutkimus toteutetaan. Eskola ja Suoranta (1998) kuvaavat saturaatiota eli aineiston kylläntymistä. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkija ei päättää etukäteen tutkimusjoukon kokoa. Hän kerää aineistoa niin kauan kunnes uutta tietoa ei tule enää merkitsevästi. (Hirsjärvi ym. 2013, 181–182.)

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta lisää se, että tutkimuksen eri vaiheet kuvataan yksityiskohtaisesti ja tarkasti. Haastattelusta kerrotaan paikasta ja olosuhteista, joissa haastattelu toteutettiin. Lisäksi kerrotaan haastatteluihin kulunut aika, mahdolliset häiriötekijät sekä haastattelijan itsearviointi tilanteesta. (Hirsjärvi ym. 2013, 232.)

Tämän opinnäytetyön aineisto hankittiin yksilöhaastatteluilla ja ne toteutettiin vanhemmille sopivassa paikassa. Teorian lukemisella taattiin aiheen hyvä sisäistäminen ennen haastatteluja. Seuraavien otsikoiden alle on koottu tarkasti aineiston hankinnan sekä analysoinnin vaiheet, mitkä lisäävät tutkimuksen luotettavuutta.

5.2 Aineiston hankinta

Vuoden 2015 alkupuolella alkoi yhteistyö päiväkodin kanssa opinnäytetyön osalta. Aiempi yhteistyö harjoitteluiden osalta helpotti suunnattomasti opinnäytetyön kanssa, kun päiväkotia, henkilökuntaa sekä osa vanhemmista olivat tuttuja. Aiheen valinnan ja tutkimussuunnitelman teon sekä esittämisen jälkeen oli seuraavana vuorossa haastateltavien valinta. Valinnassa olivat apuna lastentarhanopettajat päiväkodilta. Aluksi haastateltaviksi valikoituivat kolme vanhempaa ja päätettiin, että haastateltavia valitaan lisää jos aineistoa ei tule tarpeeksi. Aineiston läpikäyminen kuitenkin osoitti, että aineistoa on riittävästi, joten ei ollut tarvetta uusille haastatteluille.

Hirsjärvi ja Hurme (2000, 43) kirjoittavat tärkeistä asioista liittyen haastatteluiden tekoon. Haastattelu on ennalta suunniteltua ja haastattelija on tutustunut ennakkoon teoriaan, joka liittyy haastatteluun. Tavoitteena on saada luotettavaa tietoa tutkimusongelman kannalta tärkeiltä alueilta. Haastattelijan tehtävänä on ohjata keskustelua ja tarvittaessa motivoida haastateltavaa. Haastattelijan vastuulla on antaa tietoa haastattelun luottamuksellisuudesta.

Haastatteluiden järjestämisessä voi olla vaikeaa se, miten kysyä ihmisiltä heidän halukkuudesta osallistua haastatteluun. Haastattelun onnistumiseen ja siihen suostumiseen voi vaikuttaa juuri se, miten ensimmäisen kerran haastattelusta ilmoitetaan mahdollisille haastateltaville. Haastattelun voi järjestää oikeastaan missä vain mutta olisi hyvä, että tilanne olisi rauhallinen ja ylimääräisiä häiriötekijöitä ei olisi. Haastattelun tavoitteena on keskustelu, joten haastattelun kysymysrunko kannattaa muodostaa niin, että haastattelija ei tarvitse vilkuilla sitä koko ajan. Haastattelutilanne on sosiaalinen kohtaaminen. Haastattelua ei kannata suoraan lähteä tekemään vaan puhua hetki muista asioista, jotta saadaan luotua miellyttävä ja vapautunut ilmapiiri. (Eskola & Vastamäki 2015, 30–39.)

Aineiston hankinnan laadukkuutta lisää se, että haastattelurunko on laadittu hyvin ennen haastattelua ja tarkentavia lisäkysymyksiä on mietitty valmiiksi. Myös teknisen välineistön, kuten äänityslaitteen ja tietokoneen kunnon kartoittaminen lisää aineiston hankinnan sujuvuutta. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 184.)

Syksyllä 2015 harjoittelun aikana alkoi yhteydenpito vanhempiin. Ensimmäinen kontakti vanhempiin opinnäytetyön osalta tapahtui kasvotusten kertomalla opinnäytetyön aiheesta sekä siitä, että aineisto hankittaisiin yksilohaastatteluilla. Samalla tiedusteltiin heidän halukkuuttaan osallistua tutkimukseen haastateltavana. Kaikki ennalta mietityt vanhemmat lupautuivat haastatteluun ja sovittiin, että haastattelujen aikataulut sovitaan sähköpostitse.

Kaikille haastateltaville korostettiin, että osallistuminen on täysin vapaaehtoista. Heille kerrottiin myös tutkimuksen luottamuksellisuudesta, että haastateltavien nimiä ei tule näkyviin mihinkään ja äänitetyt tallenteet hävitetään opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Vanhemmilta kysyttiin lupa lainausten käyttämiseen, eikä kellekään ollut mitään sitä vastaan. Lainauksia löytyy luvusta viisi, jossa esitellään tutkimustulokset.

Haastatteluajkojen sopiminen sujui hyvin sähköpostitse. Vanhemmille ilmoitettiin yksi lokakuun viikko, jonka aikana toivottiin haastattelujen toteutuvan. Heille mainittiin, että haastattelut voidaan järjestää joko päiväkodilla tai muussa heille sopivassa paikassa. Aikaa haastattelulle pyydettiin varaamaan noin yksi tunti. Haastatteluista kaksi järjestettiin päiväkodilla ja yksi perheen kotona. Varmistettaessa haastatteluajoja, jokaiselle vanhemmalle lähetettiin sähköpostitse haastattelurunko etukäteen, jotta he saivat tutustua siihen ennakkoon niin halutessaan.

Haastattelut sujuivat kokonaisuudessaan oikein hyvin. Haastatteluiden sujuvuutta lisäsi varmasti se, että molemmat osapuolet tiesivät toisensa entuudestaan harjoitteluiden kautta. Haastatteluihin valmistauduttiin huolella käymällä useaan kertaan läpi haastattelun kysymysrunko sekä kokeilemalla äänityslaitteen toimivuus. Haastattelutilanne oli vuorovaikutuksellista keskustelua, jossa aihealueita käsiteltiin monipuolisesti. Haastattelutilanteet olivat rauhallisia, eikä edes yhden haastattelun aikana paikalla olleet lapset häirinneet haastattelun tekoa. Jokainen haastattelu kesti 40–50 minuuttia ja tuona aikana käytiin kattavasti läpi koko haastattelurunko.

Vanhemmat näyttivät nauttivan siitä, että he saivat tuoda esille oman mielihiteensä osallisuudesta ja pääsivät kertomaan konkreettisia esimerkkejä siitä, miten osallisuus toteutuu heidän päiväkodissaan. Kaikilla haastateltavilla oli useamman vuoden hoitosuhde päiväkotiin, joten heillä oli paljon kokemusta erilaisista osallisuuden tilanteista.

5.3 Aineiston analyysi

Haastatteluiden jälkeen hankittu aineisto siirrettiin äänityslaitteelta tietokoneelle talteen ja äänitteet poistettiin äänityslaitteelta. Seuraavaksi haastatteluaineisto litteroitiin. Litteroinnilla tarkoitetaan puheen ja kuvan muuntamista tekstiksi (Ruusu vuori 2010, 424). Tässä opinnäytetyössä litteroitua materiaalia ei käytetä sellaisenaan missään muualla paitsi lainauksissa, joten litteroinnista jätettiin pois muun muassa ylimääräiset täytesanat, kuten tota ja niinku. Lainaukset on litteroitu kuitenkin sanasta sanaan. Litteroitua aineistoa tuli kolmesta haastattelusta noin 11 koneella kirjoitettua sivua.

Teemoittelussa tekstistä etsitään haastatteluja yhdistäviä aihealueita. Teemat, joista haastateltavien kanssa on haastattelun aikana keskusteltu, löytyvät yleensä kaikista haastatteluista. Teemoittelu on helppo tehdä kokoamalla jokaisen teeman alle haastatteluista ne kohdat, joissa kyseisestä teemasta on keskusteltu. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

Litteroinnin jälkeen aineistoa luettiin useaan kertaan läpi ja sieltä etsittiin teemoja, joista oli eniten keskustelua haastateltavien kanssa. Teemat löytyivät helposti haastattelukysymyksiensä pohjalta ja näillä teemoilla saadaan kattava kuvaus vanhempien tämän hetken osallisuudesta ja sen kehittämistä. Teemoiksi syntyivät seuraavat:

- vanhempien näkemyksiä osallisuuden toteutumisesta
- osallisuuden tilanteet
- vanhempien ja henkilökunnan välinen yhteistyö
- muutokset osallisuudessa hoitosuhteen aikana
- tekijät, jotka lisäävät vanhempien halukkuutta osallisuuteen
- tekijät, jotka vähentävät vanhempien halukkuutta osallisuuteen
- osallisuuden kehittäminen vanhempien näkemysten mukaan
- osallisuuden ihannemuoto.

Kun teemat oli päätetty, alettiin sijoittaa vastauksia teemojen alle ja koota niistä jäsenettyä ja selkeää tekstiä. Haastatteluvastauksista otetuilla lainauksilla tuloksiin saadaan tarkemmin vanhempien mielipide esiin.

6 TULOKSET

Opinnäytetyön aiheena oli löytää tietoa siitä, miten vanhemmat näkevät oman osallisuutensa päiväkodin toimintaan liittyvissä asioissa. Tutkimuskysymyksillä etsittiin vastauksia siihen, miten eri tavoilla vanhemmat voivat olla osallisina ja miten he näkevät osallisuuden. Vastauksia haluttiin myös osallisuuden parantamiseksi ja kehittämiseksi.

Aineisto hankittiin kolmelta vanhemmalta yksilöhaastatteluilla syksyn 2015 aikana. Aineiston analysoinnissa käytettiin teemoittelua. Teemat esiteltiin edellisessä luvussa kohdassa Aineiston analyysi. Tulokset jaettiin kolmeen osaan tutkimuskysymysten mukaan ja jokaisen osion alle koottiin siihen liittyvät teemat. Haastatteluista otetuilla lainauksilla viitataan aina edellä kirjoitettuun tekstiin.

6.1 Osallisuuden toteutuminen vanhempien näkemysten mukaan

Ensimmäisellä tutkimuskysymyksellä haluttiin selvittää erityisesti sitä, millaisia näkemyksiä vanhemmilla on osallisuudesta ja miten eri tavoin vanhemmat voivat omasta mielestään olla osallisina päiväkodin toimintaan liittyvissä asioissa sekä miten he ovat kokeneet osallisuuden erilaisissa tilanteissa. Vastauksia haluttiin myös siihen, miten osallisuus on päiväkodissa mahdollistettu ja miten vanhemmat näkevät vanhempien ja henkilökunnan välisen yhteistyön. Vastauksia etsittiin myös siihen, ovatko vanhemmat

huomanneet joitain muutoksia osallisuudessa hoitosuhteen aikana. Tämä osio esittelee neljä teemaa.

6.1.1 Vanhempien näkemyksiä osallisuuden toteutumisesta

Vanhempien näkemysten mukaan osallisuus on positiivinen nykypäivän asia ja he arvostavat sitä, että heidät otetaan mukaan keskusteluihin. Heille osallisuus on käytännönläheistä, molemminpuolista ja sitä, että yrittää omalta osaltaan helpottaa päiväkodin toimintaa arjen asioissa. Vanhempien näkemysten mukaan jokainen yksilö päiväkodissa – niin lapsi, vanhempi kuin työntekijäkin – on osa päiväkotiyhteisöä.

Ei ainakaan vaikeuttaisi sitä kasvattajien työtä omalla toiminnallaan tietoisesti eikä siis myöskään tiedostamattaan, että pyrkisi mahdollisimman myönteisesti osallistumaan siihen.

Tavallaan sellainen kunnianosoitus vanhemmillekin, että otetaan sinne mukaan niihin keskusteluihin ja asioihin.

Vanhempien näkemysten mukaan osallisuus on sitä, että tietää, mitä päivän aikana päiväkodissa tehdään ja että on mahdollisuus vaikuttaa asioihin sekä tulla kuulluksi. Se on vuorovaikutusta henkilökunnan kanssa ja vinkkien sekä neuvojen ottamista ja antamista. Vanhempien näkemysten mukaan on tärkeää, että päiväkotitoiminta saa heiltä tietoa lapsesta ja myös vanhemmat saavat tietoa päiväkodilta siitä, miten lapsi käyttäytyy ja toimii siellä päivän aikana.

Se on minun mielestä hirveen ihanaa, että lähestulkoon joka päivä tulee jotain, että vaikka ei itse muistaisi kysyä.

Jos mietin itseäni sinne päiväkodin arkeen niin tietenkin siinä käy nopeasti läpi päivän tapahtumat, että muistaako siinä kertoa kaikkia asioita mutta sielläkin on ammattitaitoisia ihmisiä, niin ne laittaa muistiin asioita mieleensä ja muistaa ottaa ne esiin.

Vanhempien näkemysten mukaan osallisuus on tärkeää kasvatuskumppanuuden kannalta ja vanhempien mielestä on kiva tietää, mitä lapset tekevät päivän aikana päiväkodissa ja miksi tiettyjä asioita tehdään. Heidän näkemystensä mukaan osallisuus on tärkeää erityisesti omaan lapseen liittyvissä asioissa ja niistä keskusteltaessa. Vanhemmat korostavat vuorovaikutuksen ja keskustelun tärkeyttä osallisuuden tilanteissa.

Tietty mulla ei ole kokemusta muusta, minun lapset ei ole olleet muussa päiväkodissa mutta ainakin täällä tuntuu, että on tosi paljon sellaista, että juuri lasten asioista puhutaan.

Päivästäkin on niin iso osa, että ei ole sen lapsen kanssa ja on sitä omaa työtä niin ne pienetkin hetket kun pääsee siihen näkemään tai tekemään tai olemaan, tai näkee kun tehdään hiekkakakku tai lasketaan liukumäkeä niin se heti kompensoi sitä pidempää väliä mikä siinä on.

Päiväkotia ohjaa päiväkotiyhdistys, johon kaikki vanhemmat kuuluvat. Päiväkotiyhdistyksellä on oma hallitus, johon kaikki vanhemmat voivat pyrkiä. Vanhempien näkemysten mukaan hallitukseen on ollut välillä vaikea saada jäseniä. Hallituksessa pääsee mukaan moneen erilaiseen suunnitteluun.

Tässä päiväkodissa näkisin sen, että se on erityinen piirre, koska on tämä toimintamalli just tällainen, että on se päiväkotiyhdistys, mitä vanhemmat pyörittää ja hallitukseen kuka vaan kuka on halukas voi siihen pyrkiä.

Vanhempien näkemysten mukaan päiväkodissa puhutaan paljon lasten asioista, ja varsinkin vaikeista ja erityisistä asioista on aina saanut hyvin keskusteltua henkilökunnan kanssa. Henkilökunta ja vanhemmat saattavat yhdessä sopia joistakin toimintamalleista, joita pyritään noudattamaan niin kotona kuin päiväkodissakin. Vanhempien näkemysten mukaan tällainen käytäntö on toiminut erittäin hyvin.

Sitten just semmoinenkin omaan lapseen liittyväinen asia, että joskus on voinut pyytää, että kiinnitättekö huomiota sellaiseen ja sellaiseen asiaan, että autatte ja se on voinutkin olla sellainen koko ryhmän ajatus siellä, että on tarvinnut vähän esimerkiksi kaveriasioihin pientä apua.

Vanhempien näkemysten mukaan päiväkodissa kysytään paljon vanhempien mielipiteitä erilaisissa asioissa ja tämä tapahtuu luonnollisen keskustelun kautta. Vanhemmat ymmärtävät sen, että osallisuus ei ole vain yksipuoleista, vaan myös vanhemmilta vaaditaan oma panoksensa.

Pitäisi muistaa itsekin kertoa jos on kotona ollut jotain erikoista, vaikka tultu myöhään kotiin niin tietää täälläkin sitten.

Ilolla ottaa vastaan tietoa päiväkodilta mutta pitäisi muistaa itsekin kertoa asioita.

6.1.2 Osallisuuden tilanteet

Vanhemmat luettelivat haastatteluissa tilanteita ja tapahtumia, joissa he ovat osallisina. Näitä tilanteita ja tapahtumia ovat talkoot, varhaiskasvatussuunnitelmakeskustelut eli vasukeskustelut, vanhempainillat, talvijuhlat, joulun- ja kevätjuhlat, pihatapahtumat sekä arjessa käytävät keskustelut lapsen tuonti- ja hakutilanteissa.

Vanhempien näkemysten mukaan tapahtumia on riittävästi ja ne toimivat todella hyvin. Vanhemmat korostavat arkisten kasvokkain tapahtuvien kohtaamisten tärkeyttä, sillä silloin kuulee sen, mitä päivän aikana on tehty.

Vanhempien näkemysten mukaan henkilökunta kertoo päivittäin tärkeimmät asiat, vaikka he eivät itse muistaisikaan kysyä. Joulun- ja kevätjuhliin pääsee näkemään, mitä kaikkea päiväkodilla on tehty. Vanhemmat kertoivat, että juhlissa on aina hienoja esityksiä, joita lapset harjoittelevat kotonaan.

Päivästä iso osa on että ei ole lapsen kanssa, niin kun pääsee vähänkin osallistumaan tai näkemään tai tekemään ja olemaan niin se kompensoi sitä erossaoloa.

Jos ei kasvokkain ehdi kertoa päivän tapahtumia niin olisi kiva saada joku kooste päivästä mutta se nopeeta sitä karsii sitä ihmiskontaktia.

Mieluummin kuulen vähemmän ja kuulen sen ihmiseltä kuin että saisin täyden raportin kuvien kanssa.

Vanhemmilta kysyttiin myös heille tärkeitä osallisuuden hetkiä. Heidän näkemystensä mukaan osallisuus on tärkeää aina ja on tärkeää, että osallisuus on jatkuvaa ja löytyy yhteiset pelisäännöt toimintaan. Erityisen tärkeitä ovat ne hetket, kun pääsee keskustelemaan yhdessä työntekijän kanssa oman lapsen asioista ja noudattamaan yhteistä linjaa asioissa. Vanhemmille on tärkeää se, miten lapsen erityiset tarpeet ja piirteet otetaan huomioon niin yksilö- kuin ryhmätilanteissa.

Kun se [lapsi] täällä aloitti ja itse olin töissä niin oli hirveästi kiirettä ja muuta niin minä ainakin koin sen hirveän hyödylliseksi, kun hän [työntekijä] pystyi kertomaan ihan käytännön vinkkejä, että kuinka kuomat ovat talvella hyvät ja tässä vaiheessa kannattaa hommata tällaiset ja tällaiset jos pystyy.

Kun itsellä oli vaikeampaa töissäkin niin oli helpottavaa kun sai jättää lapset tänne, eikä tarvinnut murehtia miten ne pärjää täällä.

Eri kehitysvaiheet ja niiden läpikäyminen esimerkiksi uhmaikä niin on mukava kuulla että onko se täällä vielä näyttänyt sitä puolta itsestään vai ei.

Ei sitä ollut edes ajatellut kuinka olennainen osa se päiväkotiyhteisö on sitä elämää. Ja se saa olla ja se on ihana paikka.

Vanhempien näkemysten mukaan kaikissa tapahtumissa on aina todella hyvä henki niin vanhempien ja henkilökunnan välillä kuin vanhempien välillä keskenäänkin. Tällaiset tapahtumat edistävät hyvien välien pysyvyyttä vanhempien näkemyksen mukaan. Kaikki osallistuvat tapahtumiin vapaaehtoisesti, eikä kenelläkään ole tunnetta, että olisi pakko osallistua. Vanhemmille tulee osallistumisesta tunne, että he ovat oikeassa paikassa oikeaan aikaan ja tekevät oikein.

Aika kova luottamus itsellä ainakin siihen päiväkodin toimintaan, että suhtautuukin tosi positiivisesti siihen ylipäänsä että mitä täällä tehdään ja on sellainen luottavainen olo siitä kun tuntuu, että pääsee itsekin vaikuttamaan ja läheltä näkemään.

Kun usein on kuullut naapureilta, että välillä ei ole kauheasti ihmisiä vanhempainilloissa, että pakko mennä päiväkodin jonnekin [tapahtumaan] niin välillä on ihmetelty, että kun jotkut on siihen sävyyn puhunut, kun minusta tuntuu, että taas täällä on semmoinen henki, että kaikki tulee aina.

Vanhempien oli aluksi hieman vaikea miettiä konkreettisia asioita, miten he olisivat olleet päiväkodin toiminnan suunnittelussa mukana. Keskustelun aikana muutamia asioita tulikin loppujen lopuksi esiin. Hallituksessa on suunniteltu muun muassa erilaisia teemapäiviä, teatteriretkiä sekä henkilökunnan virkistätymispäivän käytännön järjestelyjä. Teemapäivien suunnittelussa päiväkotiryhmä pyrkii tekemään paljon itse sekä hyödyntämään vanhempien ammattitaitoa. Vanhempien näkemysten mukaan suunnitteluun pääsee mukaan, vaikka ei kuuluisikaan hallitukseen. Hallituksen jäsenille saa aina kertoa omia ideoita ja mielipiteitä esimerkiksi teemapäivistä. Tärkeäksi osallisuudeksi päiväkodin toimintaan liittyen kerrottiin se, että on päässyt vaikuttamaan oman lapsen osalta joihinkin päiväkodin arjen tilanteisiin siten, että ne hoidettaisiin eri tavalla.

En koe että olisin ollut mukana suunnittelussa mutta en koe että minun tarvitsisikaan, se on kuitenkin henkilökunnan työtä ja mielestäni he hoitavat sen hyvin.

Oli paljon alkuun sellaisia tiettyjä tilanteita joita hirveästi [lapsi] jännitti, että sellaisiin tiettyihin asioihin omaan lapseen liittyen että ollaankin tehty täällä näin tai olisiko järkevää jos hoidettaisiin joku tilanne näin ja tällaisiin pieniin asioihin on päässyt vaikuttamaan.

6.1.3 Vanhempien ja henkilökunnan välinen yhteistyö

Vanhempien näkemysten mukaan heidän ja henkilökunnan välinen yhteistyö toimii todella hyvin ja välit ovat avoimet, luottamukselliset sekä lämpimät. Heidän näkemysten mukaan työntekijät osaavat ajatella asioiden toimivuutta arjen pyörittämisen kannalta. Vanhemmilla on tunne, että heitä arvostetaan ja he saavat olla osa tiivistä yhteisöä. Vanhemmat arvostavat ammattitaitoisten työntekijöiden tekemää työtä.

Se vaikuttaa kanssa, kun on samat ihmiset pysynyt, että ei ole sellaista vaihtuvuutta, että jos yksi tulee niin sitten se jää pitkäksi aikaa.

Kun lapsi ei ole omien vanhempien kanssa, niin sillä olisi kumminkin yhtä turvalliset aikuiset ympärillä.

Ei tarvitse miettiä kenelle henkilökunnasta kertoo asioita, kaikille voi ihan yhtäläillä kertoa.

Että on ne tietyt asiat mitkä on kodin vastuulla ja tietyt asiat mitkä on päiväkodin vastuulla niin että ne rajat olisi selkeät. Arvostetaan sitä mitä kummallakin puolella tehdään.

Vanhemmat korostavat myös päiväkodin työntekijöiden keskinäisiä suhteita. Vanhempien näkemysten mukaan työntekijöiden välinen vuorovaikutus toimii todella hyvin, eikä päiväkodissa ole hierarkiajakoa siinä mielessä, että tietyt tehtävät kuuluisivat vain yhdelle työntekijälle.

Ja sitten se mikä vaikuttaa siinä myöskin on sisäinen tiedonkulku, että henkilöstön sisäiset suhteet, että ne on todella tärkeitä.

Olen täällä ihmetellytkin, että miten voi olla niin hyvät suhteet näillä, kun kumminkin varmasti erilaisia ihmisiä.

6.1.4 Muutokset osallisuudessa hoitosuhteen aikana

Vanhempien näkemysten mukaan osallisuus hoitosuhteen aikana ei ole vähentynyt. Osallisuuden lisääntyminen tulee kuitenkin pikkuhiljaa, joten sitä voi olla vaikea huomata. Suurimmaksi muutokseksi vanhemmat kertovat oman suhtautumisensa. Alussa kaikkeen ei välttämättä tule lähdettyä mukaan, vaan on enemmänkin saavassa asemassa, mutta vuosien mittaan herää innostus osallistua enemmän.

En usko, että päiväkodin puolelta on kauheesti tullu muutosta mutta luonnollinen muutos itsessä, että ei alussa ihan niin paljon lähde mukaan mutta nyt rohkeammin ja enemmän. Kun vuosia tulee enemmän, niin sitä enemmän osallistuu, ensimmäisenä vuonna vähän kuulosteli ja katseli toimintaa.

Suuria muutoksia osallisuudessa tapahtui, kun päiväkodin toimintamalli muuttui ostopalvelupäiväkodista palvelusetelipäiväkodiksi. Silloin piti alkaa tekemään enemmän itse ja vanhempien tukea tarvittiin. Päiväkotirakennuksen remontointi vaatii myös paljon apua ja siihen pyydetäänkin usein vanhempia avuksi. Vanhempien näkemysten mukaan päiväkotikiitos kysyy nykyään rohkeammin vanhempia avuksi ja heidän mielestään apua saisi kysyä vielä enemmänkin.

Että ehkä nyt tuntuu että päiväkotikiitos vähän rohkeammin nyt jo kysyy että löytyisikö vanhemmilta apua johonkin tällaiseen...

-- että on se varmasti vähän vaikeaa että mihinkä kaikkeen sitä ja kuinka usein viitsii pyytää apuakin.

Vanhempien näkemysten mukaan päiväkodilla kerrotaan nykyään arkises-tikin enemmän asioita, kun lasta tuodaan päiväkotiin ja haetaan sieltä. Vanhemmat korostavatkin kasvokkain tapahtuvan keskustelun merkitystä, vaikka sähköinen viestintäkin toimii hyvin.

Sähköinen viestintä on minun mielestä toiminut hyvin, vaikka tykkään niistä paperilapuistakin, että niitä on kiva lukea mutta toisaalta kaikki muukin tulee sähköisenä niin... ja se on tietenkin nopea.

Yksi vanhemmista kertoi, että hänelle suuri muutos osallisuudessa oli juhlien erilainen toimintatapa. Hän oli tottunut siihen, että lapset esiintyvät juhlassa ja vanhemmat katselevat.

Tykkäsin ihan hirveästi siitä nyt kun oli pienten joulujuhla viimeksi ja samoin kevätjuhla oli myöskin kai että siinä niin kuin oltiin mukana ja laulettiin ja leikittiin yhdessä niiden lasten kanssa. Se oli minun mielestä jotenkin hirveän toimiva ja jotenkin mukava ja uusi.

Ja toisella kertaa oli ollut joku sellainen, että isät oli askarrellut lasten kanssa mutta siihen me emme päässeet mukaan mutta sekin ajatuksena tuntui tosi ihanalta. Tuollainenkin voi olla, että se siirtyisi sitten kotiinkin, että se isä voisi olla se kuka tekisikin kotona askartelua lapsen kanssa.

6.2 Vanhempien näkemyksiä osallisuuteen vaikuttavista tekijöistä

Toinen tutkimuskysymys muodostui vasta aineiston analysointivaiheessa. Sen muodostamisella tuloksiin saatiin enemmän jaottelua ja selkeyttä. Sillä kysymyksellä haluttiin selvittää niitä tekijöitä, jotka liittyvät osallisuuteen vanhempien näkemysten mukaan. Tämä osio esittelee kaksi teemaa. Ne kuvailevat niitä tekijöitä, jotka lisäävät ja vähentävät vanhempien halukkuutta osallisuuteen.

6.2.1 Tekijät, jotka lisäävät vanhempien halukkuutta osallisuuteen

Vanhempien näkemysten mukaan suurin motivaatio osallisuuteen on omat lapset. Perheille on suuri muutos kun lapsi siirtyy kotihoidosta päivähoitoon, joten vanhemmille on tärkeää tietää, mitä lapsi päivän aikana tekee kun hän ei ole vanhempiensa kanssa. Vanhemmista on kiva myös tietää, mikä on tausta-ajatuksena missäkin tekemisessä. Vanhempien näkemysten mukaan on tärkeää, että päiväkodissa ei näy kiire ja aina löytyy ymmärrystä, vaikka olisi esimerkiksi jokin vaate unohtunut kotiin.

-- tavallaan että ei tunnu että tuo niitä ikään kuin varastoon päiväksi vaan oikeasti, mitä on missäkin tausta-ajatuksena.

Ja se että mistä toi päiväkoti on ihana, niin vaikka on kiire niin se kiire ei näy niissä ihmisissä että ne ehtii aina pysähtyä.

Pystyy juuri näkemään niin selkeästi sen, että mitä me yhdessä voidaan tehdä että ei se pelkästään ole sitä että tämä on se päiväkotiki ja mitä henkilökunta tekee vaan miten myös vanhemmat voisivat vaikuttaa.

Vanhempien näkemysten mukaan halukkuutta osallisuuteen lisää se, että päiväkodilta kerrotaan paljon asioita. Hyvät ja avoimet välit henkilökunnan kanssa sekä osallisuuden arvostuksen näkeminen lisäävät vanhempien motivaatiota osallisuuteen. Päiväkodilla saa aina aikaa pidemmillekin keskusteluille, jos sellaiselle on tarvetta. Vanhempien halukkuutta osallisuuteen lisää myös se, että he näkevät kuinka lapsetkin hyötyvät siitä.

Päiväkodilta kerrotaan asioita, ovia avataan jo valmiiksi siihen suuntaan ja sanotaan ääneen, että saa osallistua.

Se, että sitä osallisuutta arvostetaan ja se otetaan vastaan ja halutaan kuunnella.

Uskaltaa kysyä juuri missä hetkessä vaan, että hei voitaisiinko me vielä puoli tuntia joskus jutella vaikka se vasukeskustelu olikin jo kuukausi sitten, että voidaanko ottaa toinen keskustelu.

Vanhempien näkemysten mukaan se, että päiväkotiki on pieni ja suosittu lisää vanhempien halukkuutta osallisuuteen. He mainitsivat myös sen, että kun tehdään yhdessä työtä päiväkodin eteen, niin hyödyt nähdään heti.

Päiväkotikiin on voinut olla vaikea saada hoitopaikkaa lapselle, joten kun sen on saanut, niin haluaa olla kiitollinen.

Ehkä koetaan, että on tarvetta osallistua ja tehdä yhdessä hyvää.

Kaikki on osa tätä päiväkotimaailmaa, että ei vaan ne aikuiset ja omat lapset vaan kaikki. Sellainen yhteisö johon saa sillain vähän osallistua, kun muutkin lapset sanoo ja kertoo jotain.

6.2.2 Tekijät, jotka vähentävät vanhempien halukkuutta osallisuuteen

Vanhempien näkemysten mukaan asiat, jotka vähentävät heidän halukkuuttaan osallisuuteen tulevat vahvasti omasta elämästä ja kiireisestä arjesta. Aika kuluu nopeasti pienten lasten kanssa sekä työn ja harrastusten yhteensovittamisessa. Vanhemmilta ei tullut yhtään sellaista asiaa päiväkodin puolelta, joka vähentäisi heidän halukkuuttaan osallisuuteen, he listasivat kuitenkin asioita, jotka heidän mielestään saattaisivat vähentää halukkuutta. Tällaisia asioita olisivat esimerkiksi hyvän yhteishengen sekä luottamuksen puute ja kiireen näkyminen päiväkodin arjessa.

Että jos tuntuisi että ei oikein tulisi kuulluksi, tai että ei oikein synkkaa henkilökunnan kanssa tai olisi jotenkin inhottava tunne, niin se olisi varmaan heti että ei huvittaisikaan tulla.

Jos on sellanen pohjaoletus jossa korostetaan sitä että kasvat-tajat tietää kaiken paremmin kun vanhemmat.

Vanhempien näkemysten mukaan on tärkeää, miten asiat sanotaan. Jos jokin asia pitäisi selvittää vanhempien kanssa, se tulisi sanoa suoraan eikä kiertelemällä asioita. Vanhemmat korostivat myös sen tärkeyttä, miten päiväkodissa hoidetaan ristiriitatilanteet. Vanhempien näkemysten mukaan heidän päiväkodissaan ristiriitatilanteiden hoitaminen sujuu erittäin hyvin.

Jos epäilee paikkaa, niin ei siihen silloin pääse osalliseksi.

Voisin kuvitella että jos mitä vaan tapahtuu niin voisin kuvitella että jos se jäisi jotenkin huonosti hoidettua niin se vai-kuttais.

6.3 Osallisuuden kehittäminen vanhempien näkemysten mukaan

Kolmannella tutkimuskysymyksellä etsittiin vastauksia ja ideoita siihen, miten vanhemmat kehittäisivät omaa osallisuuttaan ja missä asioissa he haluaisivat olla osallisina. Vastauksia haluttiin myös siihen, miten vanhempien osallisuus päiväkodissa toimisi, jos se toimisi kiitettävästi. Tämä osio esittelee kaksi teemaa.

6.3.1 Vanhempien osallisuuden kehittämisideoita

Vanhempien näkemysten mukaan osallisuus painottuu aika paljon tällä hetkellä juhliin ja muihin tapahtumiin ja sitä voisi kehittää arjessa vielä edelleen. Vanhemmat toivoisivat vinkkejä siihen, miten he voisivat omalla toiminnallaan helpottaa päiväkodin arkea.

Minä en tiedä onko täällä vielä kauheasti ollut semmoisia että on avoimien ovien aamuja tai mitä joskus vissiin oli kouluissa ja päiväkodeissa että pääsee tavallaan seuraan ihan sitä mitä normaalisti tehdään.

Tai niin kuin mitä täällä on halloweenia ja vappua kun on huomioitu niin että ehkä johonkin sellaiseen vois liittää vanhempiakin.

Vanhemmilta tuli muutamia ideoita, joita voisi kehittää osallisuuteen liittyen. Päiväkoti voisi järjestää tilaisuuden, jossa juteltaisiin osallisuudesta, siitä miten voi osallistua ja miten sitä voisi kehittää. Tällaisen tilaisuuden voisi järjestää niinkin, että samalla tehtäisiin jotain muutakin, esimerkiksi askartelua myyjäisiin. Halukkaista vanhemmista voisi koostaa suunnittelu-tiimin, jolle annettaisiin jokin asia, jota voisi alkaa porukassa kehittämään. Sähköpostilla on nykyään nopea saada viesti perille kaikille ja sitä kautta

voisi tiedustella vanhempien halukkuutta lähteä erilaisiin toimintoihin mukaan.

Olisi kiva kokeilla eri ideoita, voihan olla että vuoden jälkeen todetaankin, että ei olekaan hyvä asia mutta sittenhän sen näkisi.

Että ei pelkästään hallitukselle vaan niille jotka on kiinnostuneita ja halukkaita keksimään kaikkea vaikka osan henkilökunnan kanssa.

Vanhempien näkemysten mukaan vasukeskustelut voisivat olla jo aiemmin syksyllä jos lapsi on entuudestaan tuttu. Näin olisi helpompi asettaa tavoitteita toimintavuodelle. Vasukeskusteluja voisi olla kaksi kertaa vuodessa tai useammin ja niitä voisi mainostaa siksi enemmänkin.

Aluksi luulin että niissä olisi aina sama pitäjä ja kun sain kuulla, että voi vaihtua joka vuosi se niin mietin miten se toimii mutta se on toiminut tosi kivasti.

Vanhemmat eivät koe, että heidän yleisesti pitäisi olla enempää mukana päiväkodin toiminnan suunnittelussa. Yksi vanhemmista sanoi, että voisi toisaalta kumminkin olla kiva päästä suunnittelemaan toimintaa. Vanhempia voitaisiin ottaa mukaan suunnittelemaan esimerkiksi lukuvuosisuunnitelmia eri ikäryhmille, esimerkiksi mitä neljävuotiaille olisi hyvä ottaa toimintaan mukaan toimintavuoden aikana.

Varsinkin jos on uusia luovia ideoita, niin olisihan se kiva että niitä kuultaisiin.

Olen ollut aika monessa yhdistystoiminnassa mukana ja tiedän kuinka paljon se sitten taas vaatii sellaista panosta. Jos haluaa olla mukana niin haluisi tehdä sen sitten kunnolla.

Vanhempien näkemysten mukaan hallituksessa saa tietää enemmän päiväkotiin liittyvistä asioista ja siellä pääsee suunnittelemaan sitä, miten vanhemmat voisivat tukea päiväkodin työtä. Tällä hetkellä päiväkodissa päätösten teko toiminnan suunnitteluun liittyvissä asioissa tapahtuu melko paljon henkilökunnan kesken tai hallituksessa. Vanhempien näkemysten mukaan on kuitenkin todella aikaa vievää, jos kaikissa asioissa kysyttäisiin vanhempien mielipidettä. Pitäisi löytää sellainen kanava, jonka kautta olisi helppo tehdä kyselyitä ja vastausten saaminen olisi nopeaa, jotta päätösten tekeminen ei venyisi. Päiväkodilla on oma Facebook-ryhmä, jossa vanhemmat voivat käydä keskustelua.

Vaikka ei olla hallituksessa mukana niin on silti pystynyt keskustelemaan hallituksen jäsenten kanssa ja sanomaan mielipiteitään ja ajatuksiaan.

Se [Facebook-ryhmä] täytyisi vaan ottaa nyt käyttöön että siellä muistuttelisi ja tiedottelisi mitä on tapahtumassa.

On aika vähän asioita mitä sinne [Facebookiin] voi sit laittaa kun ei voi lapsista eikä kauhean sellaisia yksityiskohtaisia voi sinne laittaa.

6.3.2 Osallisuuden ihannemuoto

Vanhempien näkemysten mukaan osallisuus toimii tällä hetkellä todella hyvin ja he kokevat, että ihannemuoto osallisuudesta on se, mitä tällä hetkellä on. Vanhemmat kertoivat lisää asioita, jotka heidän mielestään tekevät osallisuudesta toimivaa. Kaikilla päiväkotiyhteisön jäsenillä on hyvä ja vahva tunne yhdessä tekemisestä ja ideoita annetaan puolin ja toisin. Kommunikointi on jatkuvaa sekä helppoa, ja myös lapset otetaan toimintaan mukaan kunnolla. Vanhempien näkemysten mukaan päiväkodissa kasvattajat siirtävät lapsille yhteistyön mallin sekä hengen, ja työntekijöiden toiminnasta huomaa, että he tekevät kaikkensa lasten eteen. Vanhemmilla on hyvä luottamus päiväkotia kohtaan.

Että se olisi sellaista luontevaa että sitä ei tarvis hirveästi erikseen että tämä on sitä että tässä me ollaan osallisina vaan että se just nivoutuisi siihen normaaliin arkeen

Täydellinen osallisuus on sitä, että on tunne että ihan niin kuin olisi päivittäin paikan päällä vaikka ei ole

Siihen kilpistyy myös sellainen tunne, että jos kokee, että se paikka on hyvä, niin silloin myös kokee, että on siinä osallisenä sen verran, mitä tarvitsee olla.

Olen monelle sanonut että lottovoitto kun sai tänne lapset hoitoon, täältä on lapsi saanut kyllä todella hyvät eväät.

Se on kaupungin paras päiväkot.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Tässä luvussa esitellään johtopäätöksiä sekä pohdintaa tuloksista teorian avulla. Luvusta löytyy myös jatkotutkimusaiheita sekä pohdintaa opinnäytetyöprosessista.

Haastatteluiden perusteella voidaan todeta, että tämä kyseinen päiväkotitukee perheitä kokonaisvaltaisesti. Sieltä saa apua niin arjen pieniin ongelmiin kuin isompiinkin huolenaiheisiin. Vanhempien näkemysten mukaan osallistuminen on tehty vaivattomaksi ja osallisuuteen kannustetaan. Päiväkotit on tiivis yhteisö, johon jokainen kokee kuuluvansa. Vanhemmat korostivat erityisesti hyvää ja lämpöistä suhdetta työntekijöiden sekä vanhempien välillä.

Kurjen (2000) määritelmä sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteista liittyy myös osallisuuteen. Sosiokulttuurisella innostamisella pyritään luomaan

aito yhteisö vuorovaikutuksen kautta. Myös osallisuudessa on tärkeää vuorovaikutus ja varsinkin päiväkodissa on tavoitteena luoda yhteisöä, johon jokainen jäsen kokee kuuluvansa. Tämän opinnäytetyön tulosten mukaan vanhemmat kokevat kuuluvansa tiiviisti päiväkotiyhteisöön ja he haluavat olla mukana siinä toiminnassa.

THL:n tutkimuksessa (Halme, Vuorisalmi & Perälä 2014) tutkittiin vanhempien vaikutusmahdollisuuksia työntekijöiden näkökulmasta. Tässä opinnäytetyössä tutkittiin vanhempien näkemyksiä omasta osallisuudesta päiväkodissa. THL:n tutkimuksessa sekä tässä opinnäytetyössä tulokset viittaavat siihen, että vanhempien vaikutusmahdollisuudet ovat hyvät päiväkodissa. Opinnäytetyön tulosten mukaan vanhemmat kuvaavat osallisuutta myönteiseksi asiaksi sekä heillä on tunne, että he pääsevät vaikuttamaan päiväkodin toimintaan.

Jussilan ym. (2014) opinnäytetyön tulokset ovat osaltaan yhtenäiset tämän opinnäytetyön tulosten kanssa. Molemmissa opinnäytetyöissä vanhemmat kokevat tärkeimmiksi hetkiksi päivittäiset tapaamiset henkilökunnan kanssa. Jussilan ym. opinnäytetyön mukaan vanhemmat kaipasivat kuitenkin tietoa muustakin kuin vain hoidollisista asioista, kun taas tässä opinnäytetyössä vanhempien näkemysten mukaan päiväkodilta kerrotaan kokonaisvaltaisesti lapsen päivästä ja hänen kehityksestään.

Kaskela ja Kekkonen (2006) korostavat varhaiskasvattajien aloitteellisuutta sekä tilaisuuksien järjestämistä, kun halutaan saada vanhempia osallisiksi. Tämän opinnäytetyön tuloksista ilmeni, että vanhemmat kokevat, että päiväkodin puolelta osallisuuteen annetaan mahdollisuus ja osallisuutta varten järjestetään paljon erilaisia tapahtumia, joissa on aina hyvä ilmapiiri. Tapahtumissa vanhemmat pääsevät luomaan suhteita henkilökuntaan ja muihin perheisiin.

Harvard Family Research Projectin (2002) teettämän kyselyn mukaan tapahtumilla ennen päivähoiton aloitusta voidaan saada vanhempia kiinnostumaan osallisuudesta. Kyselyssä etsittiin vastauksia hieman eri asioihin kuin tässä opinnäytetyössä mutta molemmissa tutkimuksissa tapahtumien merkitys tuli esiin. Tämän opinnäytetyön tulosten mukaan tapahtumat ovat tärkeä osa osallisuutta ja yhteisöön kuuluvuuden tunnetta.

Järvinen ym. (2009) puhuvat tärkeistä hetkistä kumppanuussuhteen luomiseksi. Näitä hetkiä ovat muun muassa päivittäin käytävät keskustelut, vanhempainillat, tapahtumat ja vanhempainyhdistystoiminta. Karilan (2006) mukaan vanhemmat kokevat tärkeimmiksi päivittäin käytävät vuorovaikutustilanteet. Opinnäytetyön tuloksista selviää, että myös tässä päiväkodissa vanhemmat kokevat tärkeimmiksi juuri päivittäin käytävät keskustelut ja he korostavat kasvokkain tapahtuvaa kohtaamista.

Järvinen ym. (2009) puhuvat myös siitä, että henkilöstön muutokset saattavat vaikuttaa kumppanuussuhteen luomiseen. Myös opinnäytetyöhön osallistuneiden vanhempien mukaan suuri vaihtuvuus työntekijöissä vaikeuttaisi suhteiden ylläpitämistä. Vanhemmat kehuivat tämän hetken tilannetta ja olivat iloisia, että samat työntekijät ovat pysyneet monta vuotta talossa.

Koivunen (2009) mainitsee tekstissään sen, että vanhemmat ovat niitä, jotka päättävät yhteistyön laajuuden. Tämän opinnäytetyön tulosten mukaan vanhemmat voivat osallistua juuri sen verran kuin haluavat ja ehtivät. Vanhempien näkemysten mukaan heidän osallisuuttaan arvostetaan ja se lisää heidän halukkuuttaan osallisuuteen.

Opinnäytetyössä mainittiin jo aiemmin, kuinka haastattelutilanteissa vaikutti siltä, että vanhemmat tykkäsivät puhua aiheesta. Tällaisia tilaisuuksia voisi olla enemmänkin, joissa ylipäänsä puhuttaisiin osallisuudesta ja vanhemmat saisivat tuoda omia mielipiteitään esille siitä, miten he haluaisivat osallistua vielä enemmän.

Vanhemmilta tuli hyviä ideoita osallisuuden kehittämiseksi ja kaikki ideat ovat toteutuskelpoisia. Se vaatii vain suunnittelua sekä aikaa eikä kaikkia ideoita olekaan tarkoitus toteuttaa kerralla. Vasta ideoita kokeilemalla näkee sen, toimivatko ne.

Haastatteluissa kävi ilmi, että päiväkodin hallitukseen on ollut välillä vaikea saada jäseniä. Päiväkoti voisi mainostaa hallitusta lisää ja kertoa vanhemmille tarkkaan, mihin kaikkeen hallituksessa pääsee osallistumaan. Päiväkodilla on oma Facebook-ryhmä, jossa vanhemmat saavat käydä keskustelua. Jollekin halukkaalle vanhemmalle voisi antaa tehtäväksi välillä kysellä sen kautta muilta vanhemmilta ideoita päiväkodin toiminnan suunnitteluun.

Vanhempien kanssa keskusteltiin vanhemmista koostuvasta suunnitteluryhmästä. Voisi olla toimiva idea koota halukkaista vanhemmista vaikka puoleksi vuodeksi kerrallaan pieni ryhmä, joka voisi miettiä ratkaisua johonkin päiväkodissa esiintyvään pulmaan tai vaikka auttaa jonkin tapahtuman suunnittelussa. Ryhmä voisi toimia sekä itsenäisesti, että yhteistyössä työntekijöiden kanssa.

7.1 Jatkotutkimusaiheet

Vanhempien osallisuutta varhaiskasvatuksessa on helppo lähteä tutkimaan lisäksi. Olisi mielenkiintoista tutkia päiväkodissa sitä, miten vanhempien ja työntekijöiden mielipiteet eroavat, vai eroavatko ne toisistaan puhuttaessa osallisuudesta. Vaikka työntekijät kokisivat, että vanhemmat saavat osallistua tarpeeksi ja osallisuudesta on kerrottu tarpeeksi, voi vanhempien näkemys olla aivan erilainen. Myös työntekijöiltä voisi tulla hienoja ideoita osallisuuden kehittämiseksi, jos päiväkodeissa järjestettäisiin tilaisuuksia heidän kuulemistaan varten.

Tätä opinnäytetyötä voisi jatkaa tutkimalla esimerkiksi vuoden päästä sitä, miten vanhempien kehittämisideat on otettu vastaan ja onko ideoita otettu käyttöön. Olisi hienoa kuulla, miten kehittämis ehdotukset ovat toimineet ja onko niistä ollut apua osallisuuden kehittämiseksi.

Aihetta voisi tutkia myös vertailemalla yksityisen ja kunnallisen päiväkodin vanhempien näkemyksiä osallisuudesta. Myös pienen ja suuren päiväkodin välillä voi löytyä eroja osallisuuden toteutumisessa.

Yhteiskunta ja sen palvelut sähköistyvät jatkuvasti niin olisi myös mielenkiintoista tutkia osallisuutta ja sen mahdollisuuksia sähköisten apuvälineiden, kuten sähköpostin tai sosiaalisen median kannalta. Esille saattaisi nousta negatiivisia näkökulmia kuten yksityisyys ja tietosuojat, mutta myös positiivisia puolia kuten nopea tavoittaminen ja vaivattomuus.

7.2 Opinnäytetyöprosessi

Opinnäytetyöprosessissa antoisinta oli oman ammatillisuuden kehittyminen ja tiedon lisääntyminen itseä kiinnostavasta aiheesta. Kasvatuskumppanuus on kiinnostanut minua jo pitkään ja osallisuuden tutkiminen toi paljon uutta tietoa aiheesta.

Itselleni sopi hyvin tehdä opinnäytetyö yksin, koska sain aikatauluttaa itse kirjoittamisprosessin ja sovittaa sen töihin. Joissain kohdin olisin kaivannut toista mielipidettä asioista, mutta onneksi sain paljon tukea ja kannustusta päiväkodilta, jossa jokainen työntekijä oli kiinnostunut opinnäytetyöstäni ja sen etenemisestä. Suurin kiitos kuuluu päiväkodin lastentarhanopettajille, joiden kanssa sain keskustella aiheesta aina, kun sitä tarvitsin.

Opinnäytetyön tekemisessä nautin eniten haastatteluista, kun pääsin keskustelemaan aiheesta kasvotusten vanhempien kanssa. Olen kiitollinen siitä, että vanhemmat olivat avoimia ja kertoivat paljon hyödyllistä tietoa sekä hienoja esimerkkejä. Koen, että opinnäytetyön tekeminen juuri tästä aiheesta lisää omaa innostusta päästä työskentelemään lastentarhanopettajana. Haluan päästä antamaan oman osani kasvatuskumppanuuden luomiseen ja vanhempien osallistamiseen.

LÄHTEET

Eskola, J. & Vastamäki, J. 2015. Teemahaastattelu: Opit ja opetukset. Teoksessa Valli, R. & Aaltola, J. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. 4. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-Kustannus, 27–44.

Halme, N., Vuorisalmi, M. & Perälä, M-L. 2014. Tuki, osallisuus ja yhteistoiminta lasten ja perheiden palveluissa. Työntekijöiden näkökulma. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Harvard Family Research Project/ Kreider, H. 2002. Getting Parents “Ready” for Kindergarten: The Role of Early Childhood Education. Viitattu 7.1.2015. <http://www.hfrp.org/publications-resources/browse-our-publications/getting-parents-ready-for-kindergarten-the-role-of-early-childhood-education>

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2013. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.

Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. Helsinki: WSOY.

Jussila, K., Koistinen, L. & Tuomikoski, M. 2014. Vanhempien kokemuksia ja kehittämideoita vanhempien osallisuudesta oululaisissa päiväkodeissa. Oulun ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Järvinen, M., Laine, A. & Hellman-Suominen, K. 2009. Varhaiskasvatusta ammattitaidolla. Helsinki: Kirjapaja.

Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Karila, K. 2006. Kasvatuskumppanuus vuorovaikutussuhteena. Teoksessa Karila, K., Alasuutari, M., Nummenmaa, A. & Rasku-Puttonen, H. (toim.) Kasvatusvuorovaikutus. Tampere: Vastapaino.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.

Koivunen, P-L. 2009. Hyvä päivähoito. Työkaluja sujuvaan arkeen. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Kronqvist, E-L. 2011. Varhaispedagogiikan kehityspsykologinen perusta. Teoksessa Hujala, E. & Turja, L. (toim.) Varhaiskasvatuksen käsikirja. Jyväskylä: PS-Kustannus.

Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Vastapaino.

Laki lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta. 580/2015.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1973/19730036?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=LAKI%20LASTEN%20P%C3%84IV%C3%84HOIDOSTA%20annetun%20lain%20muuttamisesta>

Mahkonen, S. 2015. Varhaiskasvatuslaki. Helsinki: Edita.

Ruusuvuori, J. 2010. Litteroijan muistilista. Teoksessa Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. (toim.) Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino, 424–431.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Teemoittelu. Kvali-MOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 3.1.2016. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_4.html

Särkelä-Kukko, M. 2014. Osallisuuden eriarvoisuus ja eriarvoistuminen. Teoksessa Jämsén A. & Pyykkönen, A. (toim.) Osallisuuden jäljillä. Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry, 34–49. Viitattu 7.1.2016. Saatavilla Pohjois-Karjalan Sosiaaliturvayhdistys ry:n sivuilta. <http://www.pksotu.fi/osallisuushanke-salli-2/>

Tast, E. & Myllärinen, A-R. 2012. Sosiaalipedagoginen osaaminen työn lähtökohtana. Sosiaalipedagogiikka-opintojakson verkkoaineisto. Hämeen ammattikorkeakoulu, Moodle. Viitattu 24.1.2016. <https://moodle.hamk.fi/>

Tast, E. & Myllärinen, A-R. 2012. Sosiokulttuurinen innostaminen. Sosiaalipedagogisen kasvatuksen teorit-opintojakson verkkoaineisto. Hämeen ammattikorkeakoulu, Moodle. Viitattu 24.1.2016. <https://moodle.hamk.fi/>

Välimaa, O. 2012. Sosiaalipedagogiikka asiakkaan kohtaamisesta. Sosiaalipedagogisen kasvatuksen teorit-opintojakson verkkoaineisto. Hämeen ammattikorkeakoulu, Moodle. Viitattu 24.1.2016. <https://moodle.hamk.fi/>

HAASTATTELURUNKO

Opinnäytetyö aiheesta kasvatuskumppanuus ja vanhempien osallisuus päivähoitossa

Vanhempien osallisuus on konkreettista osallistumista ja toimintaa sekä kokemuksellista osallisuutta. Vanhempien saaminen osallistumaan vaatii varhaiskasvattajalta aloitteellisuutta. On tärkeää, miten vanhempien osallisuus näkyy päivähoitossa ja mitä tietoa vanhemmat saavat päivähoitosta. Vanhemmille tulee antaa mahdollisuus olla osallisena, olisi hyvä järjestää tilaisuuksia sitä varten. Tärkeää on antaa tilaa myös vanhempien omaehtoiselle toiminnalle ja osallisuudelle. (Kaskela & Kekkonen 2006, 25–26.)

Kasvatuskumppanuus on muutakin kuin vain yhteistyötä. Se sisältää vanhempien osallisuuden vahvistamista ja kasvatuskumppanuuden osaamisen kehittämistä. Toimivan kasvatuskumppanuuden pohjaksi pitää löytää toimivia vanhempia aktiivisia ja osallistavia yhteistyö- ja viestintätapoja. Vanhemmilla tulisi olla mahdollisuus kertoa avoimesti, miten he näkevät kasvatuskumppanuuden ja mitä odotuksia heillä on siitä. (Järvinen, Laine & Hellman-Suominen 2009, 118–119.)

Tutkimuskysymys 1: Miten osallisuus on toteutunut vanhempien näkemysten mukaan?

- Millaisia käsityksiä sinulla on osallisuudesta?
- Mitä osallisuus merkitsee sinulle?
- Miten osallisuus on mahdollistettu?
- Mitkä asiat lisäävät halukkuuttasi osallisuuteen?
- Missä tilanteissa ja tapahtumissa olet ollut osallisena?
- Miten olet kokenut osallisuuden niissä tilanteissa ja tapahtumissa?
- Missä tilanteissa koet osallisuuden erityisen tärkeäksi?
- Miten olet ollut mukana päiväkodin toiminnan suunnittelussa?
- Miten koet vanhempien ja henkilökunnan välisen yhteistyön?
- Mitä muutoksia osallisuuteen liittyvässä yhteistyössä olet huomannut hoitosuhteen aikana?

Tutkimuskysymys 2: Miten vanhempien osallisuutta voisi kehittää?

- Miten osallisuutta voisi kehittää?
- Mitkä asiat vähentävät halukkuuttasi osallisuuteen?
- Missä päiväkodin toimintaan liittyvissä asioissa tai tapahtumissa haluaisit olla osallisena? Miksi?
- Miten vanhempien osallisuutta päiväkodin toiminnan suunnittelussa voisi kehittää?
- Miten osallisuus mielestäsi toimisi, jos se toimisi oikein hyvin?